

BRŠLICE KOZÍ NOHA – OBTÍŽNÝ PLEVEL

Bršlice kozí noha patří mezi plevely s vysokou konkurenční schopností. Vyskytuje se od nížin až po horské oblasti především na živinami obohacených půdách. Regulace tohoto plevelu je velmi složitá a vyžaduje celou řadu preventivních a přímých opatření.

Bršlice kozí noha (*Aegopodium podagraria*) taxonomicky náleží do čeledi miříkovité (Apiaceae) a známá je též pod lidovými názvy kozí noha, kerhátek, kerhát, gerhart nebo husí packa. Rostlina je též využívána jako léčivka, sbírají se její oddenky a listy. Obklady z listů mají zklidňující účinek, používaly se mj. při léčbě dny (dna = podagra; od názvu nemoci byl odvozen latinský druhový název rostliny) a dalších bolestivých onemocnění. Mladé listy bršlice obsahují vitamín C a používají se někdy na saláty a do zeleninové polévky.

POPIS DRUHU

Bršlice kozí noha je vytrvalý, výběžkatý, hlouběji kořenící plevelný druh. Na stanovišti úporně setrvává bohatě rozvětvenými vodorovnými i svislými oddenky a kořeny, rozloženými převážně v ornici, ale též zasahujícími i hlouběji do podorničních vrstev. Brzy zjara vyrůstají z oddenků listové růžice a z nich později přímé, duté, hranaté a jemně rýhované, až 100 cm vysoké květní lodyhy, které jsou v horní části zpravidla chudě větvené. První listy jsou někdy celistvé, nebo jen jednoduše trojčetné, dolní jsou řapíkaté, přičemž řapík může být až 40 cm dlouhý. Čepel listů bývá široce trojúhelníkovitá, jindy dvakrát trojčetná a po okrajích ostře pilovitá. Horní lodyžní listy mají nafouklou listovou pochvu. Bršlice kvete od května od srpna. Terminální okolík se skládá z 6–12 okolíčků,

postranní okolíky prvního řádu z 15–16 okolíčků. Všechny květy jsou oboupohlavné. Dalším větvením postranních větví nesoucích okolíky prvního řádu se vytvářejí okolíky druhého řádu, které mají max. 15 okolíčků a všechny květy samčí. Okolíky jsou průměrně 8–9 cm velké. Výrazně dvoulaločné květy jsou až 3 mm velké, s bílými korunními lístky. Plody jsou dvojnažky (podobné kmínu, avšak bez vůně), které se rozpadají na dvě protáhlé, dole zúžené, nahoře zašpičatělé, na příčném řezu hranaté okrouhlé, s pěti podélnými žebry, matné, hnědé až černohnědé, 3–4 mm dlouhé nažky. Bršlice kozí noha má mimořádně vyvinutou rozmnožovací schopnost. Na neobdělávaných půdách se rozmnožuje převážně nažkami, po uzrání vypadávají jímky na stanovišti. Ty se rozšiřují vodou, osivem, zeminou, mechanizací, nářadím, komposty i chlévským hnojem. Čerstvé nažky jsou téměř neklíčivé, avšak přezimováním v půdě se jejich klíčivost zvyšuje. V utužené půdě si udržují životnost po několik let. Na obdělávaných půdách převládá rozmnožování vegetativní, částmi žlutavě bílých až hnědých (starších) oddenků, které jsou schopny vyrašit až z podorničních vrstev půdy. Oddenky se snadno lámou, přičemž každý ulomený článek oddenku snadno raší.

NÁROKY NA STANOVISTIŠTĚ

Bršlice kozí noha se řadí mezi nejúpornější plevely zahrad,

Regulace bršlice kozí nohy je velmi nesnadná

parků, květinových záhonů, růží a rybízoven. Je rozšířena na území celé České republiky, od nížin až po horské oblasti. Vyskytuje se na rumišťích, kolem plotů a cest, na březích potoků a řek, na lesních pasekách, ve stinných a vlhkých okrajích lesů a křovin, v zahradách, parcích, sadech, vytrvalých kulturách a okrasných trávnicích. Upřednostňuje polostinná stanoviště, se slabě kyselou až alkalickou půdní reakcí. Bršlici se daří především na čerstvě vlhkých a živinami (zejména dusíkem) obohacených půdách.

MOŽNOSTI OCHRANY

Bršlice kozí noha má vysokou konkurenční schopnost, prosazuje se ve všech kulturních plodinách. Regulace bršlice je velmi nesnadná, jelikož každý úkon zpracování půdy včetně pletí zpravidla vede k zesílení regenerační schopnosti plevelu. Většinou nepomůže ani přesetí zeminy přes husté síto nebo

hluboké zarytí rostlin. Mezi preventivní opatření patří používání zeminy a balíčkové sadby bez přítomnosti oddenků a nažek plevelu, zamezení úniku nažek ze zaplevelených míst u plotů a v okolí zahrad, sledování prvního výskytu plevelu (zda byl zavlečen osivem, sadbou, zeminou) a jeho okamžité odstranění i s kořeny. Z přímých metod lze využít pravidelné rytí záhonů a vybírání oddenků; střídání plodin, zařazení obilnin (bršlice nesnáší zastínění porostem obilnin) a hluboké orby. V trávnicích, na neobdělávaných plochách, v rybízovnách a růžích lze též využít individuální, ohniskovou či plošnou aplikaci povolených herbicidů. Před jejich aplikací v okrasných, ovocných a lesních školkách se doporučuje ověřit citlivost na menším počtu rostlin nebo na menší ploše. ■

Dr. Ing. Zdeněk Chromý
ÚKZÚZ Brno
Foto Donald Hobern